

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Диана Стойчева Митова

ЮЗУ «Неофит Рилски» - Благоевград

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“, Област на висше образование 1. Педагогически науки
Професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по...
(Методика на обучението по домашен бит и техника в началното училище)

Автор на дисертационния труд: Магдалена Иванова Райкова

Тема на дисертационния труд: „Интегративни възможности на конструктивно-техническите дейности в начален етап на обучение“

Научен ръководител: доц. д-р Любен Владимиров Витанов

Основание за написване на становището:

Заповед № РД 38-307/27.06.2019 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“, за участие в научно жури по процедурата за защита на дисертационен труд на тема „Интегративни възможности на конструктивно-техническите дейности в начален етап на обучение“, разработен от Магдалена Иванова Райкова, редовен докторант по професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по (Методика на обучението по домашен бит и техника в началното училище). Становището е изготвено въз основа на представените от докторантката документи: дисертационен труд със справка за приносите, автореферат и публикации по темата на дисертацията.

1. Информация за докторанта.

Магдалена Райкова е родена е на 18.11.1979г.

Основно образование получава в ОУ „Никола Вапцаров“- гр.Бяла, средно - в СОУ „Емилиян Станев“, гр. Велико Търново. През 2002 г. се дипломира се като бакалавър във ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“, спец. „Педагогика на обучението по Изобразително изкуство“, със специализация Живопис. През 2003 г. придобива магистърска степен по „Педагогика на обучението по Изобразително изкуство“, със специализация „Приложни изкуства“, а през 2013 г. и втора магистратура „Начална училищна педагогика“ в СУ „Св. Климент Охридски“ - ФНПП.

От приложената автобиография се вижда, че докторантката има опит в работа по проекти, притежава добри комуникативни и езикови умения

(практически френски и английски език) и квалификация от БАН за инструктор на базови и специфични компютърни умения за обучение на учители по „Изобразително изкуство“ и „Музика“. Работила е като учител по приложни изкуства в детски градини и като учител по изобразително изкуство в 68 СОУ „Акад. Н. Обрешков“ в гр. София.

Райкова е избрана за редовен докторант в Катедра „Начална училищна педагогика“ към Факултета по науки за образованието и изкуствата на СУ “Св. Климент Охридски”, по професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по (Методика на обучението по домашен бит и техника в началното училище),

2. Обща характеристика на дисертационния труд

2.1. Оценка на структурата и обема.

Дисертационният труд е в обем 233 страници и е структуриран в увод, три глави, заключение и библиографска справка с 192 източника. В изложението на дисертационния труд са поместени 12 фигури, 9 таблици, 23 диаграми и 135 илюстрации. В отделно книжно тяло са обособени 8 приложения.

В *увода* е обоснована актуалността на темата и са определени параметрите на изследването - хипотезата, целта, задачите и методиката на изследване.

В *трите глави* на дисертационния труд последователно са представени теоретичните, методичните и приложните аспекти на изследователския проблем .

В *заключителната част* на дисертацията са формулирани изводи и препоръки и са отразени научните приноси на докторанта.

2.2. Оценка на актуалността на темата, целта и задачите.

Темата на дисертационния труд е много актуална и недостатъчно интерпретирана, като обект на задълбочени теоретични и емпирични изследвания. Райкова обосновава необходимостта от изследване на проблема за потенциала на конструктивно-техническите дейности за формиране на ключови компетентности и стимулиране на интегративността между отделните учебни предмети в начален етап. Отправна точка в изследователските търсения на докторантката е, че конструктивно-техническите дейности, усвоявани в часовете по технологии и предприемачество, предразполагат към интегрално взаимодействие, а разработването на помагала в помощ на учителите в

клас и методически указания за използването им, несъмнено би повишило мотивацията за учене и ефективността на учебния процес.

Целта, която докторантката си поставя в изследването, е да анализира възможностите на конструктивно-техническите дейности за осъществяване на интегративно взаимодействие между учебните предмети, по-висока ефективност и мотивираност в процеса на обучение и за формиране на ключови компетентности.

Целта и задачите, обекта и предмета на изследването са правилно формулирани, с ясна визия за съдържанието и етапите на изследователския процес и начините за тяхното осъществяване. Логически обосновано са представени конкретните дейности, за постигне на целта, задачите и проверка на работната хипотеза.

Избраната *методика на изследване* позволява реализиране на поставената цел и задачи в дисертационния труд.

2.3. Оценка на обекта, предмета и основната теза

Райкова посочва като *обект на изследване* процесът на обучение по отделни учебни предмети, в които се интегрират конструктивно-технически дейности в начален етап на обучение.

Предмет на изследването в дисертационния труд е усвояването на знания и умения по отделните предмети, както и формирането на ключови компетентности при интегрирането на конструктивно-технически дейности. Изследването е реализирано с участието на 218 ученици, 16 експерти - базови учители, 49 студенти – бъдещи начални учители.

Според *основната теза* на докторанта, конструктивно-техническите дейности имат потенциал да осъществят интеграция между отделните учебни предмети, да формират ключови компетентности, да постигнат по-висока ефективност на обучителния процес, включително по-висока мотивация, разбиране и усвояване на новите знания и умения в сравнение с традиционното обучение.

Проведени са експериментални изследвания с ученици от 1 - 4. клас за проучване потенциала и положителното влияние на конструктивно-техническите дейности за осъществяване на интегрални връзки и подпомагане на обучението по отделните учебни предмети в начален етап на обучение. Разработени са 16 методически варианта за дейности и 8 типа дидактически ресурси по различни предмети, включващи конструктивно-технически дейности. Използвани са изследователските методи: анкета,

дидактически тест, наблюдение, метода на скалограмния анализ, Проведена е експертна оценка от базови учители в София и страната. Направен е количествен и качествен анализ на получените резултати.

Като система от научни методи, средства и процедури за решаване на изследвания научен проблем, методиката напълно позволява постигане на поставената цел и задачи.

2.4. Оценка на осведомеността и публикациите на докторанта

В дисертационния труд е използван и обработен значителен по обем теоретичен и емпиричен материал. Задълбочено са проучени и анализирани теоретичните аспекти и добрите практики в областта на изследваната проблематика, като научен базис за разработването на моделите за междупредметна интеграция на конструктивно-техническите дейности и отделните предмети в начален етап на обучение, както и методическите варианти за дейности и ресурси.

Докторантката представя общо *10 публикации, свързани с темата на дисертационния труд, от които 5 са самостоятелни и 5 в съавторство*. Съавтор и главен редактор е на „Методи и техники за активно учене”, Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, София, 2015. Автор е на статии в областта на интегративните връзки в началната училищна степен.

2. Оценка на автореферата.

Авторефератът е разработен според изискванията и представя синтезирано и обобщено актуалността на проблема и цялостното дисертационно изследване. В автореферата е отразена най-важната част от информацията, заложена в трите глави на дисертационния труд, като изложението е подкрепено от нагледен материал, включващ таблици, диаграми и илюстрации. Анализът на резултатите е представен в подходяща форма, направени са изводи и препоръки. Очертани са научните приноси на дисертационното изследване, представени са публикациите по темата на дисертационния труд.

3. Оценка на научните и научно-приложните приноси

Съдържателният анализ на научно-приложните резултати в дисертационния труд, дава основание да се изведат следните по-важни приносни моменти в разработката:

- Разработен е Модел за междупредметна интеграция на конструктивно-техническите дейности и отделните предмети в начален етап на обучение;
- Разработен е Модел на интегрално взаимодействие между ученици, преподаватели, задачи и ресурси, чрез които се осъществява интегрално взаимодействие.
- Разработени са 16 методически варианта за дейности и 8 типа дидактически ресурси по различни предмети, включващи конструктивно-технически дейности, адаптирани към спецификата на учебния предмет „Технологии и предприемачество“ в начален етап на обучение;
- Разработените методически варианти и образци за интегрални дейности са успешно апробирани в практиката, като тяхната ефективност е експериментално проверена;
- Създадено е ръководство и методически насоки за разработване на игри и работни листове от учениците за всеки клас;
- Представен е нов подход от страна на учителя към учебните задачи и учениците чрез интегриране на конструктивно-технически дейности.

4. Критични бележки и препоръки:

- Приносните моменти на дисертационния труд не са добре изведени и логически структурирани. Създава се впечатление за смислово повторение на някои от посочените модели на интеграция. Такива са например: **Принос 9.3** (Разработен и визуализиран е научен модел на видове интеграция) и **Принос 9.5** (Разработен и визуализиран е научен модел за междупредметна интеграция). Формулировката на **Принос 9.9** „Апробирани са голяма част от предложените методики ...“, така формулиран звучи неопределено. Необходимо е да се открият като принос, с по-голяма конкретика кои са апробираните методики.
- Диаграмите и таблиците, поместени в текста на дисертацията (от стр. 184 – стр. 216) , не са обозначени с наименование и номерирани. Илюстрация 115 на стр. 186 не е четима.

Демонстрираните възможности на докторантката в дисертационния труд ми дават основание да направя и следната **препоръка** за бъдещата и

научно-изследователска дейност. Добре би било да продължи и задълбочи изследванията по проблема за интегративните възможности на учебния предмет „Технологии и предприемачество“, като открие различни нива на междупредметна интеграция (висока или слаба степен на интеграция), което съществено би оказало влияние както при подбора на учебно съдържание, така и на конкретна педагогическа технология от учителя. Би могла да разшири и диапазона на своите изследвания, като обхване и ученици от по-голяма възрастова група.

Заклучение

Разглежданата дисертация покрива изцяло всички формални изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България. Дисертационният труд на Магдалена Райкова **представява оригинално и научно обосновано изследване върху значим за педагогическата теория и практика проблем.**

Разработените модели за междупредметна интеграция на КТД и отделните предмети в начален етап на обучение, представляват **несъмнен принос в науката.** Доказан е и ефекта от разработените задачи, дейности и ресурси, за повишаване ефективността на преподаването, качеството и мотивацията за учене и формирането на ключови компетентности. Докторанката демонстрира **задълбочени теоретични знания** в избраната проблемна област и **способност за самостоятелни научни изследвания.**

Оценката на дисертационния труд е базирана на неговата актуалност, структура, съдържание и достигнати научно-приложни резултати. Това ми дава основание да **подкрепя с положителна оценка** представения за рецензия дисертационен труд.

На основание на посочените по-горе положителни резултати и приноси от разработката, **предлагам на уважаемите членове на научното жури да вземат решение за присъждане на Магдалена Иванова Райкова образователната и научна степен „доктор“** в Професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по (Методика на обучението по домашен бит и техника в началното училище), Област на висшето образование - 1. Педагогически науки.

07.09. 2019 г.

Изготвил становището:

(доц.д-р Диана Митова)